

BUDÚCNOSŤ VZDELANIA PRE SEKTOR POLYGRAFIE A MÉDIÍ

Roman ŠÍP

THE FUTURE OF EDUCATION FOR THE PRINTING AND MEDIA SECTOR

ABSTRACT

V súčasnosti ostro diskutovaná téma nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily sa dotýka všetkých pracovných pozícií vo výrobe. Ustanovenie pracovnej skupiny odborníkov, ktorá by mala vypracovať program pre Slovensko, nie je. Základné školy ročne opúšťať približne 54 tisíc žiakov. Práve tu by sa malo uplatniť kariérne poradenstvo, ktoré by motivovalo žiakov zo základných škôl pre odborné vzdelávanie na stredných školách.

KEÚČOVÉ SLOVÁ: manažment, personálne oddelenie, tlačiar, knihár, základná škola, stredná škola.

ABSTRACT

Currently, the highly discussed topic of shortage of highly skilled labor concerns all jobs in production. There is no establishment of a working group of experts that would lead a program in Slovakia. 54,000 pupils graduate from primary schools each year. Career counseling should be put in place to motivate pupils from elementary schools for vocational education at secondary schools.

KEY WORDS: Management, Human resources, Printers, Bookbinder, Primary schools, Secondary schools.

TEORETICKÉ VYMEDZENIE PROBLEMATIKY

V súčasnosti ostro diskutovaná téma nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily sa dotýka všetkých pracovných pozícií vo výrobe. Momentálny stav je vyvrhnutím chybných rozhodnutí zamestnávateľov, školstva ale aj zo strany rodičov.

Národný program, ktorý by mal určiť, aké kroky sa podniknú a ktorým smerom sa vzdelávanie na Slovensku bude uberať je nejasné. Pracovná skupina odborníkov, ktorá by mala vypracovať program pre Slovensko, ustanovená nie je.¹ Cenný čas, ktorý zásadným postojom kompetentných strácame pri tvorbe reformy školstva, tento stav neistoty iba predlžuje.

Potrebné je, aby sme všetci našli spoločnú reč a na jednej strane riešili neistotu pedagógov, rodičov a žiakov, a na druhej strane akceptovali požiadavky zamestnávateľov.

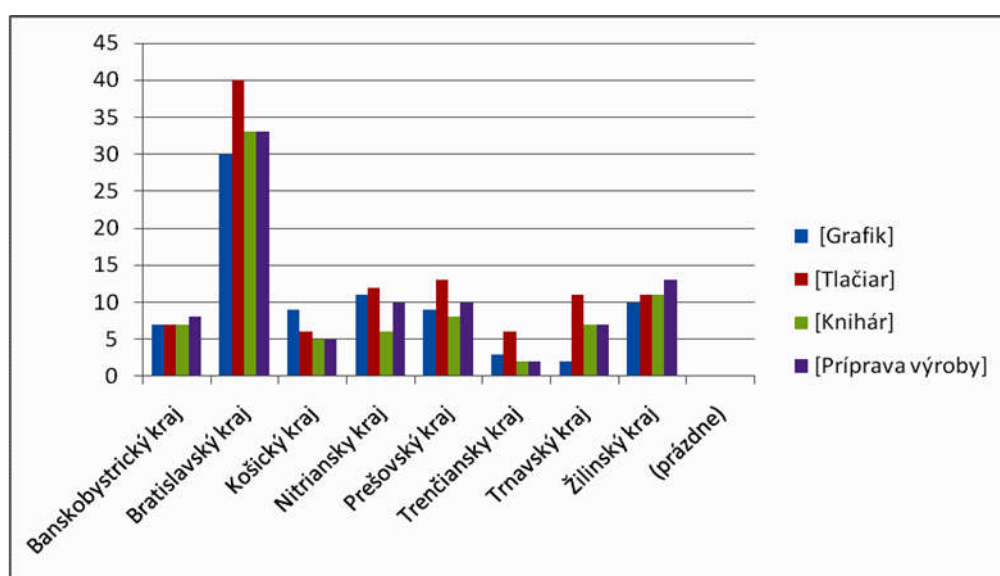
Iniciatíva, ktorú Zväz polygrafie na Slovensku (ZPNs) spolu so Strednou odbornou školou polygrafickou (SOŠP) v Bratislave podnikol v roku 2015, priniesla prvé výsledky v roku 2016 a v decembri 2017 sa dostavil úspech. Cieľ, ktorý sa stanovil v súvislosti s transformáciou odborného vzdelávania v rámci skupiny odborov 34 polygrafia a médiá, sa postupne zviditeľňuje. Zamestnávatelia, v rámci sektora, tak úspešne uvádzajú do vzdelávania svoje požiadavky na absolventa. Vychádzajúc z výsledkov výskumu, realizovaného ZPNs a SOŠP v rozmedzí rokov 2016 až 2017 (graf 1), bol jasne analyzovaný stav, z ktorého sa definovali reálne zmeny, ktoré možno dosiahnuť. Pritom sme sa neobmedzovali iba na Slovensko, ale úzka spolupráca prebiehala na úrovni

¹ Gogová, R. 2017. *Školská reforma je bez politickej podpory*. Bratislava: Mafra Slovakia, a.s. HN, ročník XXII. november 2017. ISSN 1335-4701.

predsedníctva ZPNs a Svazu polygrafických podnikateľů v Čechách. Situáciu sme ďalej mapovali v Rakúsku, Poľsku a Maďarsku.

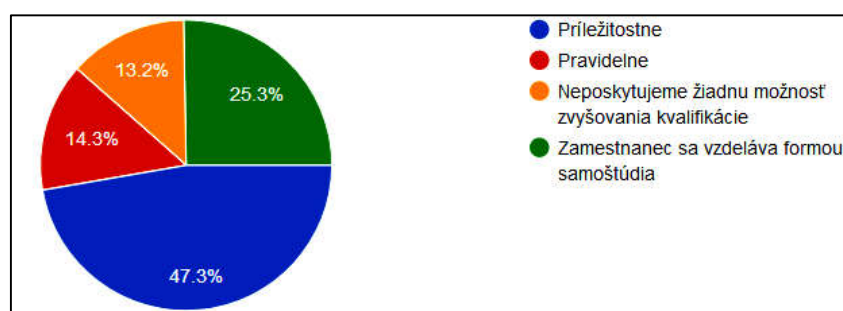
V roku 2017 sa naplno prejavila generačná výmena.² Neobišla ani sektor polygrafie a médií. Krátka stabilizácia ľudských zdrojov v rámci sektora, zaznamenala vážne nedostatky. Naplno sa rozvinul rokmi opomínaný problém, ktorého korene siahajú do 90. rokov minulého storočia. Silné ročníky absolventov školy zo 60. rokov odchádzajú do dôchodku a nie je za nich náhrada. Posledných pätnásť rokov tak postupne vzniká deficit kvalifikovanej pracovnej sily. Voľné pracovné sily už nebudú. Zamestnávateľia získavajú pracovnú silu v zahraničí, čo prináša krátkodobé riešenie. Rozhodne to nie je systémová zmena, do ktorej sa nikomu nechce. Slovenským zamestnávateľom to prinesie skúsenosti s globálnym presunom pracovnej sily, imigráciou a multikulturalizmom. A s tým má na Slovensku málokto skúsenosti.³

Graf 1 Požiadavka na kvalifikovanú pracovnú silu v rámci krajov Slovenska v najbližších 3 rokoch pre oblasť polygrafie a médií

Zdroj: Vlastný výskum.

Graf 2 Podiel zamestnávateľov poskytujúcich svojim zamestnancom celoživotné vzdelávanie

Zdroj: Vlastný výskum.

² Baláž, V. 2017. *Dobré časy. Tešme sa, kým trvajú*. Bratislava: Mafra Slovakia, a.s. HN, ročník XXII. december 2017. ISSN 1335-4701.

³ Vanoch, M. 2017. *Hrozba straty práce je rekordne nízka*. Bratislava: Mafra Slovakia, a.s., HN, ročník XXII. marec 2017. ISSN 1335-4701.

Investovať do nastupujúcej generácie žiakov stredných škôl sa oplatí. Zamestnávateľia, ktorí aktívne budú pristupovať k spolupráci so základnými školami, môžu rásť a spoliehať sa na zdroj budúcej pracovnej sily. Od štátu sa očakáva podpora odborného vzdelávania, aby mladí ľudia mali vzťah k manuálnej práci a ich štúdium bolo zmysuplné. Nadšenie pre remeslá a odborné vedomosti treba prepojiť s potrebami zamestnávateľov a orientovať sa na domáce ľudské zdroje. Treba motivovať zamestnávateľov, aby časť zisku investovali do vzdelania budúcej mladšej generácie a vytvorili tak základ odborného vzdelávania práve tu, na Slovensku (graf 2).

NÁVRH RIEŠENIA DANEJ SITUÁCIE A ZÁVEREČNÉ ODPORÚČANIA

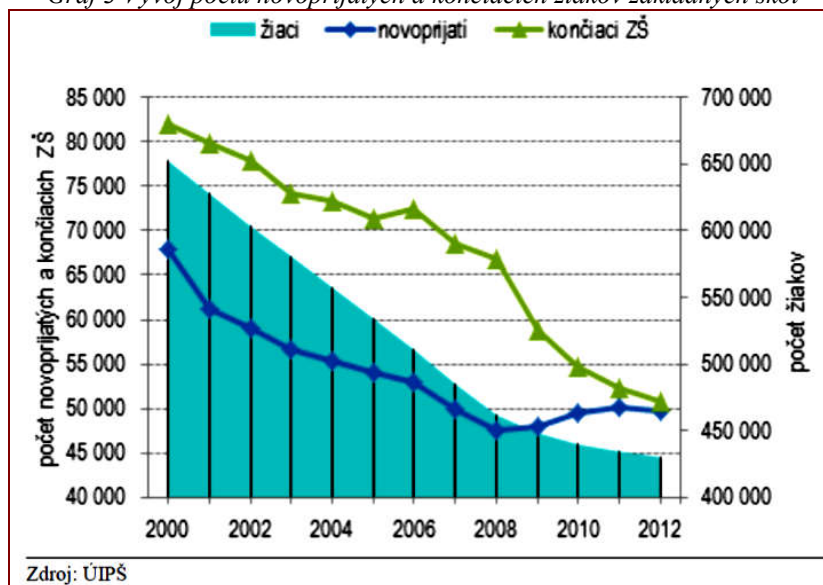
Na Slovensku v roku 2017 nastúpilo do základných škôl 53 392 prvákov (tabuľka 1). Bude trvať dlhých deväť rokov, kedy sa budú rozhodovať o svojom ďalšom smerovaní. V roku 2018 sa stredné odborné školstvo rozhládne po žiakoch, ktorí nastúpili na základné školy v roku 2009 (graf 3). Vtedy nastúpilo do prvých ročníkov základných škôl 54 445 žiakov. To je potenciál, ktorému treba ponúknuť alternatívu odborného vzdelávania.⁴

Tabuľka 1 Počet žiakov, ktorí nastúpili do prvého ročníka základných škôl v príslušnom roku

Škol- ský rok	2008/0 9	2009/1 0	2010/1 1	2011/1 2	2012/1 3	2013/1 4	2014/1 5	2015/1 6	2016/1 7	2017/1 8
Počet žiakov	53 791	54 445	55 741	57 213	56 766	52 500	55 000	60 980	57 000	53 392

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/4759.pdf>

Graf 3 Vývoj počtu novoprijatých a končiacich žiakov základných škôl

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/4759.pdf>

Podľa zverejnených údajov Ústavu informácií a prognóz školstva nastúpená rastová fáza novoprijatých žiakov základných škôl v roku 2009 by mala do roku 2017 stúpať cca 20% (graf 3). Do roku 2025 by malo základné školy ročne opúšťať približne 54 tisíc žiakov. Práve tu by sa malo uplatniť **kariérne poradenstvo**, pre sektor pod vedením Zväzu polygrafie na Slovensku.

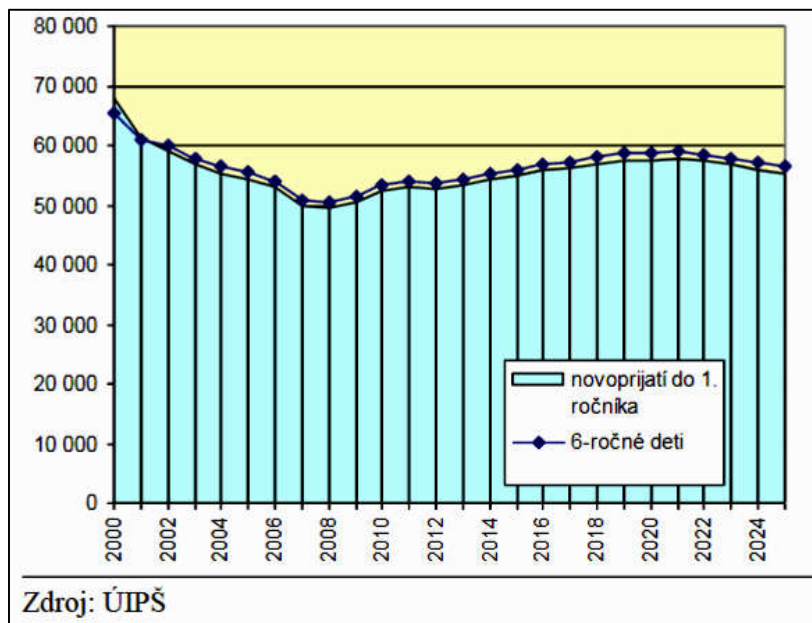
Správne nastavenie kariérneho poradenstva na základných školách si vyžaduje poznať celkovú problematiku vzdelávania v oblasti skupiny odborov 34 polygrafia a médiá. Pre budúcnosť je potrebné správne pomenovať realitu, ktorej zamestnávateľia akútne čelia a v najbližších rokoch sa problém ešte viac prehĺbi.⁵ Nakoľko reali-

⁴ <https://www.minedu.sk/pocet-buducich-prvakov-v-zakladnych-skolach-znova-vzrastol/>

⁵ Marcinčin, A. 2018. *Bez motivácie žiakov nebudú výsledky*. Bratislava: Mafra Slovakia, a.s., HN, ročník XXIII., január 2018. ISSN 1335-4701.

zovaný výskum cielený na prípravu kvalifikovanej pracovnej sily pre oblasť polygrafie a médií je prvý svojho druhu, umožňuje

Graf 4 Prognóza 6-ročných detí a novoprijatých žiakov do prvého ročníka základných škôl

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/4759.pdf>

nám lepšie spoznať potreby zamestnávateľov a pripraviť tak východiská pre kariérne poradenstvo. Nazdávame sa, že by bolo vhodné vybudovať na území Slovenska *Strediská kariérneho poradenstva*, kde by mali rodičia a žiaci základných škôl možnosť s kariérnymi poradcami konzultovať ďalšie smerovanie žiakov v procese prípravy na povolanie, rozhodovaní o voľbe štúdia a povolania (graf 4). Následne by svoje rozhodovanie konzultovali so zástupcami zamestnávateľov čo vytvára predpoklad pre nástup do prvého zamestnania. V našom prípade skupina odborov 34 polygrafia a médiá. Model pre takéto Stredisko kariérneho poradenstva by spočíval v:

- poznaní žiaka, ktorým by sa testovali jeho schopnosti a výkonnosti,
- získanie vedomostí o svete práce,
- spojenie informácií o sebe a svete práce.

Alternatívou k Stredisku kariérneho poradenstva možno v súčasnom stave považovať Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Tu sú sústredení výchovní poradcovia základných škôl pre danú oblasť. Ide o potenciál vplyvu na žiakov pri ich rozhodovaní o budúcej kariére.⁶ Kľúčovým sa teda stáva vzdelávanie a informovanie výchovného poradcu, ktorého monitorovanie žiakov na základnej škole má kľúčový význam. Sú tri aspekty informácií, ktoré je potrebné brať do úvahy:

- informácie o povolani a pracovných podmienkach,
- klasifikácia systému z ktorého si žiak vyberá povolanie,
- požiadavky vyžadované od žiaka na prípravu pre povolanie.

Pre vydavateľsko-tlačiarenský komplex to vyžaduje vytvorenie pracovnej skupiny, ktorá by sformulovala požiadavky a odborné vedomosti na budúceho žiaka pre vyžadovanú oblasť vzdelávania. Následne by pracovná skupina poskytovala informácie a vzdelávanie kariérnych poradcov v Stredisku kariérneho poradenstva ako náborárov pre zamestnávateľov:

- popis povolania,
- špecifikácia povolania s požiadavkami na zdravotnú spôsobilosť,
- zoznam študijných odborov,
- zoznam škôl poskytujúcich vzdelanie,

⁶ Kováčik, M. 2018. *Investovať do ľudí*. Bratislava: PEREX, a.s., Pravda, ročník XXIII., január 2018. ISSN 1335-4051.

- poskytovanie pracovnej brigády zamestnávateľmi.

Prikladom je v súčasnosti zavádzanie nového študijného odboru – **Operátor knižárskych technológií**. Vážny nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily v dokončovacom spracovaní (*graf 1*) tak uviedol do činnosti Zväz polygrafie na Slovensku, ako zástupcu zamestnávateľov spolu s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Štátny inštitút odborného vzdelávania, AZZZ, RÚZ pri riešení tohto závažného problému.

Stredná odborná škola polygrafická (SOŠP) www.polygraficka.sk, ako jediná škola v rámci Slovenska ponúka úzko špecializované ucelené vzdelanie v oblasti študijných odborov 34-polygrafia a médiá. Ako jediná na Slovensku spĺňa kritéria Centra odborného vzdelávania a prípravy pre celý proces polygrafickej výroby. Absolventi školy pokrývajú pracovné miesta od stredného až po vrcholový manažment podnikov. Škola v tejto tradícii naďalej pokračuje a poskytuje úplné stredoškolské vzdelanie a taktiež odborné pomaturitné štúdium a celoživotné vzdelávanie.

Pri tvorbe školských vzdelávacích programov škola uprednostňuje také vzdelávacie postupy, aby absolventi študijných a učebných odborov 34-polygrafia spĺňali požiadavky trhu práce. Poskytované teoretické a odborné vedomosti z oblasti polygrafie a médií by aj v budúcnosti napĺňali štandardy pre uplatnenie v celej Európskej únii.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] Blubla, P. (2012). Súčasný stav a výhľad ďalšieho rozvoja polygrafie. Zväz polygrafie na Slovensku. Martin, 4. apríl 2012.
- [2] Majtán, M. a kol. (2016). Manažment. Bratislava: Sprint 2 s.r.o. 2016, 408 s. ISBN 978-80-89710-27-0.
- [3] Majtán, Š. a kol. (2014). Podnikové hospodárstvo. Bratislava: Sprint 2 s.r.o. 2014. 324 s. ISBN 978-80-89710-05-8.
- [4] Samuelson, P. A. – Nordhaus, W. D. (2009). Economics. 19th Edition. New York McGraw-Hill Inc. 2009. ISBN 978-007-351129-0.

ADRESA AUTORA

Ing. ROMAN ŠÍP. PhD.

♦ SOŠP, Račianska 190, 835 26 Bratislava, sip@polygraficka.sk

♦ Fakulta podnikového manažmentu, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.